

«Ὁ δημόσιος ἔφορος Πτάξ· Ὅτεπ λέγει· —
 Ὁ Ὅσιρις, κύριέ μου, ὁ ἄρχων γηράσκει, ὁ
 μακρασμὸς καταλαμβάνει τὴν θέσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ἐξασθένεισις ὀσημέρι αὐξεται, οἱ
 ὀφθαλμοὶ σμικρύνονται, ἡ ἀκοὴ ἀπόλλυται, τὸ
 θάρρος ἀμβλύνεται· τὸ στόμα κραυγάζει, δὲν
 δουλεῖ πλέον· ἡ καρδιά μηδενίζεται, δὲν ὑπάρχει
 πλέον δι' αὐτὴν σαίρημα χαρᾶς· τόπος καλὸς
 μεταβάλλεται εἰς τόπον ἀνυπόφορον, ἡ αἰσθησις
 φεύγει καθ' ὀλοκληρίαν, τὸ γῆρας καθίσταται
 τοὺς ἀνθρώπους εἰς πάντα δυσχερῆτους· ἡ
 ὄρις ἐκλείπει, δὲν ἀναπνεύει πλέον· κοπιῶδεις
 εἰσὶν αἱ κινήσεις καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάπαυσις.» Ἄλλὰ
 τὰ δεινὰ ταῦτα τοῦ γῆρατος ἐπακολουθήματα
 ἐκλείπουσιν, ὅταν τὸν ἄνθρωπον φωτίξῃ ἡ ἐπιστήμη
 καὶ ἡ σοφία· ταύτην θέλει νὰ διδάξῃ, καὶ
 ἐπικαλεῖται πρὸς τοῦτο τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ.
 Ὁ δὲ θεὸς ἀποκρίνεται :

«Ἡ ἀγιότης τοῦ θεοῦ λέγει·

«Διδάξον αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ παρελθόντος·
 ναί, ἔσται οὗτος τροφὴ τῶν παιδίων καὶ τῶν
 τελείων ἀνδρῶν. Ὁ κατανοῶν αὐτὸν θὰ θαδίξῃ
 εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς καρδίας. Ὁ λόγος αὐ-
 τοῦ δὲν θὰ ἐπιφέρῃ κόρον.»

Ἐκ τοῦ προοιμίου τούτου φαίνεται ὅτι ὁ
 Πτάξ· Ὅτεπ ἠρέσθη νὰ συστηματοποιήσῃ γνω-
 μικά καὶ παραγγέλματα, ἀπὸ πολλοῦ χρό-
 νου ἰσχύοντα καὶ τιμώμενα ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδος
 παραδόσεως, ἧς τὴν ἰερότητα ἐπισφραγίζει ἡ
 αὐθεντεία τοῦ θεοῦ. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἀδύνα-
 τος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποβαίνει ἡ τελεία ἐξή-
 γησις τοῦ λόγου τούτου, ἐξ ἧς πολλὰς ἡδυνά-
 μεθα νὰ ἀρυσθῶμεν πληροφορίας περὶ τῆς ἀρ-
 χαιοτάτης φιλοσοφίας τῶν Αἰγυπτίων. Τὰ κα-
 ταληπτὰ μέρη τοῦ κειμένου περιστρέφονται πρὸ
 πάντων περὶ τὴν ἀνατροπὴν τῶν παιδίων καὶ
 ἄλλα τινὰ ἠθικὰ κεφάλαια.

Ὁ τίτλος οὕτως εἰπεῖν τοῦ συγγραμματος,
 ὡς ἐπίσης καὶ λεπτομέρειαι τινες περὶ τοῦ συγ-
 γραφέως ἀναγινώσκονται εὐθὺς μετὰ τὴν εἰσα-
 γωγήν· «Ἀρχὴ τῆς κατατάξεως τῶν ἀγαθῶν
 λόγων, τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ εὐγενεοῦς ἄρχον-
 τος, τοῦ προσφιλοῦς τῷ θεῷ, τοῦ υἱοῦ βασι-
 λέως, τοῦ προσβυτέρου τοῦ γένους αὐτοῦ, τοῦ
 δημοσίου ἐφόρου Πτάξ· Ὅτεπ, ὅπως διδάξῃ τοῖς
 ἀμαθέσι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀγαθοῦ λόγου, πρὸς
 ἀγαθὸν τῶν ἀκούοντων αὐτοῦ, πρὸς ὄλεθρον τῶν
 ὑπερπιδόντων αὐτόν.»

Ὡστε ὁ συγγραφεὺς ἦν υἱὸς βασιλέως, καίτοι
 δὲ προσβύτερος ὡς λέγει τοῦ γένους αὐτοῦ, δὲν
 ἐξασίλευσεν ὅμως, διότι τὸ ὄνομά του δι' οὐδε-
 νὸς σημείου δεικνύοντος τὴν βασιλικὴν ἀξίαν
 συνοδεύεται ἐν τῷ χειρογράφῳ. Ἐν τέλει ἀνα-
 φέρεται τὴν ἡλικίαν του, ἧτις ἦν λίαν προσεβη-
 κυία, καὶ ἐκφράζει τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πίστιν
 αὐτοῦ.

«Γέγονα ἀρχαῖος τῆς γῆς, διήνυσα ἑκατὸν

δέκα ἔτη τῆς ζωῆς διὰ χαρίσματος τοῦ βασι-
 λέως καὶ ἐπινεύσεως τῶν ἀρχαιοτέρων, ἐκπλη-
 ρῶν τὸ καθήκον μου πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν
 τόπον τῆς εὐνοίας.» (;)

Τοιοῦτον ἐν συντόμῳ τὸ ἀρχαιότερον βιβλίον
 ἐκ τῶν σωζομένων νῦν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐν Μονάχῳ.

N. F. P.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΒΕΤΟΒΕΝ

[Λουδοβίκος Βετόβεν (Louis Van Beethoven), ὁ ἑ-
 ξοχὸς γερμανὸς μουσικὸς, γεννηθεὶς ἐν Βόννῃ τῷ 1772
 συνέθεσε πλείστας ὄσας συμφωνίας καὶ μελοδράμα τὸν
 Φιδελίον (Λεονώραν) καὶ εἰσαγωγὰς εἰς τὰ μελοδρά-
 ματα Προμηθεά, Ἐγμόνδον, Ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν, κ.λ.
 Συνέγραψε δὲ καὶ Πραγματεῖαν περὶ ἀρμονίας καὶ συν-
 θέσεως. Ἀπέθανε κατὰ τὸ 1827.]

Ὁ Βετόβεν ἄπαξ μόνον κατὰ τὸν βίον του
 ἠσθάνθη εὐτυχίαν, καὶ ἡ εὐτυχία αὕτη τὸν ἐ-
 θανάτωσεν. Ἀείποτε πένης καὶ μακρὰν τῶν ἀν-
 θρώπων διάγων, ἔνεκα τοῦ χαρακτήρος του, τοῦ
 φύσει μὲν ἀγρίου ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀ-
 δικίας καὶ περιφρονησεως τῶν ἄλλων ἐξαγριω-
 θέντος, συνέθεσε τὴν ὠραιοτέραν μουσικὴν τὴν
 ὁποιάν ἡδύνατό ποτε ἄνθρωπος νὰ συνθέσῃ. Διὰ
 τῆς ὠρικής ταύτης γλώσσης ἐλάλει πρὸς τοὺς
 ἀνθρώπους, οἵτινες ὅμως δὲν κατεδέχοντο νὰ
 ἀκούσωσιν, ὅπως ἡ φύσις λαλεῖ διὰ τῆς οὐρα-
 νίας ἀρμονίας τοῦ ἀνέμου, τῶν ὑδάτων, τοῦ ἤ-
 σματος τῶν πτηνῶν. Ὁ Βετόβεν εἶναι ὁ ἀλη-
 θῆς προφήτης τοῦ Θεοῦ, διότι μόνος αὐτὸς ἐλά-
 λησε τοῦ Θεοῦ τὴν γλώσσαν.

Καὶ ὅμως τοσοῦτον κακῶς ἐξέτιμι αὐτόν,
 ὥστε καὶ αὐτὸς ἠναγκάσθη πολλάκις νὰ ἀμφι-
 θάλλῃ περὶ τῆς μεγαλοφυίας του, πρῆγμα δει-
 νότατον εἰς καλλιτέχνην. Αὐτὸς ὁ Ἄυδν δὲν
 εὗρισκεν ἄλλον τινὰ ἔπαινον νὰ τῷ εἶπῃ ἢ ὅτι
 εἶναι «δεξιὸς κυμβαλιστής.» Ὡς ἂν ἔλεγέ τις
 περὶ τοῦ Γερικῷ ὅτι «τρίβει καλῶς τὰ χρώμα-
 τα», καὶ περὶ τοῦ Γαίτε ὅτι «δὲν εἶνε ἀνορθο-
 γράφος» ἢ ὅτι «εἶνε καλλιγράφος».

Ἐνα εἶχε φίλον, τὸν Χουμμελ' ἀλλ' ἡ πενία
 καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀδικία ἐξηρέθιζον τὸν Βε-
 τόβεν καὶ τὸν καθίστων καὶ αὐτὸν ἐνίοτε ἀδι-
 κον' τοῦτου ἔνεκεν εἶχε δυσχερῆσθη κατὰ τοῦ
 Χουμμελ, καὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη δὲν ἔβλεπον ἀλ-
 λήλους. Πρὸς ἐπίμετρον δὲ τῶν δυστυχιῶν του
 ἐγένετο κωφός.

Τότε ὁ Βετόβεν ἀποχωρήσας εἰς Βάδεν, ἐξῆ
 ἐν λυπηρᾷ ἐρημίᾳ λαμβάνων πενιχρὰν σύνταξιν
 καὶ μόλις ἐπακουῶσαν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Ἡ
 μόνη του χαρὰ ἦτο νὰ περιπλανᾶται ἐντὸς ὠ-
 ραίου δάσους παρὰ τὴν πόλιν, καὶ μόνος, παρα-
 δεδομένος εἰς τὴν μεγαλοφυίαν του, νὰ συνθέτῃ
 τὰς ὑψίστας συμφωνίας του, νὰ ἀνυψῇ τὴν ψυ-
 χὴν του διὰ μελωδικῶν ἤχων πρὸς τὸν οὐρα-
 νόν, καὶ νὰ συνδιαλέγεται πρὸς τοὺς ἀγγέλους
 διὰ γλώσσης τῆς ὁποίας τὸ κάλλος ὡτα ἀν-
 θρώπινα δὲν ἦσαν ἱκανὰ νὰ αἰσθανθῶσιν. Ἄλλ'

ὅμως καθ' ἣν στιγμήν οὐδ' ὀλως εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τὰ γήινα, ἐπιστολὴ τὸν ἐπικνήγαγεν ἄκοντα εἰς τὴν γῆν ὅπου τὸν ἀνέμενον νέκι θλίψαι. Ἀνεψιὸς περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὁποίου ὁ Βετόβεν εἶχε φροντίσει, καὶ θν εὐεργετήσας δι' αὐτὸ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἠγάπα, τῷ ἔγραψεν ὅτι εἶχεν ἀναμιχθῆ ἔν Βιέννῃ εἰς δυσάρεστον τινα ὑπόθεσιν, καὶ ὅτι μόνῃ ἡ παρουσία τοῦ θείου του ἠδύνατο νὰ τὸν σώσῃ.

Ὁ Βετόβεν ἐξεκίνησε καὶ χάριν οἰκονομίας διήνυσε περὶ τὰς μέρας τοῦ δρόμου. Ἐσπέρην τινα, σταθεὶς πρὸ μικρᾶς καὶ πεπαλαιωμένης οἰκίας, ἐζήτησε φιλοξενίαν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἀπέχε τῆς Βιέννης πολλὰς ἤδη ὥρας καὶ αἱ δυνάμεις του δὲν τῷ επέτρεπον νὰ ἐξκολουθῆσθαι τὸν δρόμον του καὶ ἐκείνην τὴν ἐσπέρην. Οἱ κάτοικοι τῆς οἰκίας τὸν ὑπεδέχθησαν, μετέσχε τοῦ δεῖπνου των καὶ ἔπειτα ἐκάθησε παρὰ τὴν ἐστίαν ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ οἰκοδεσπότου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐνῶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ κατεγίνοντο περὶ οἰκιακᾶς τινας ἐργασίας, ὁ πατὴρ ἀνέωξε παλαιὸν κλειδοκώμβαλον καὶ ἔκαστος τῶν τριῶν υἱῶν του ἔλαβεν ἀνὰ ἓν μουσικὸν ὄργανον κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἐρρύθμισαν τὰ ὄργανά των, τοῦ πατρὸς δόντος τὸν τόνον, καὶ οἱ τέσσαρες συγχρόνως ἤρχισαν μετὰ τῆς συμφωνίας καὶ τῆς φυσικῆς ἐκείνης δεξιότητος ἦν μόνον οἱ γερμανοὶ κατέχουσι. Φαίνεται δὲ ὅτι συνεκίνησε αὐτοὺς τὰ μέγιστα τὸ ἐκτελούμενον μουσικὸν τεμάχιον, διότι ἦσαν εἰς αὐτὸ προσηλωμένοι ψυχῇ τε καὶ σώματι· καὶ αἱ γυναῖκες δὲ καταλιποῦσαι τὴν ἐργασίαν των ἠκροῶντο, καὶ ἐπὶ τῶν ἀφελῶν μορφῶν αὐτῶν διεκρίνετο γλυκυτάτη συγκίνησις, καὶ ἀνεγνώσκειτο ὅτι ἡ καρδία των ἐπιέζετο. Τοῦτο μόνον ἐκ τῶν συμβαινόντων ἠδύνατο ὁ Βετόβεν νὰ ἐνοήσῃ, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ οὐδ' ἕνα μουσικὸν φθόγγον. Μόνον δὲ βλέπων τὴν ἀκρίβειαν τῶν κινήσεων τῶν μουσουργῶν, τὴν ἐμψύχωσιν τῆς φυσιογνωμίας των, ἦτις ἐδείκνυνεν ὅτι αἰσθάνονται ζωηρῶς, ἐφκντάζετο πόσον οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἦσαν ὑπέρτεροι τῶν ἰταλῶν μουσικῶν, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μουσικὰ μηχαναὶ καλῶς ἐρρυθμισμέναι.

Ὅτε ἐτελείωσαν, ἔσφιγγαν τὰς χεῖρας ἀλλήλων μετὰ παρφορᾶς, ὡς ἵνα ἐκφράσωσιν ἀμοιβαίως τὴν χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν, ἡ δὲ νεάνις ἐρρίφθη κλαίουσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς τῆς.

Ἐπειτα ἐράνησαν ὡς συσχεπτόμενοι καὶ ἀναλαβόντες τὰ ὄργανά των ἤρχισαν ἐκ δευτέρου. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ὅμως ταύτην ὁ ἐνθουσιασμός των ἐσθασεν εἰς τὸ ἔπακρον· τὰ ὄργανά των ἦσαν ὑγρὰ καὶ ἔλαμπον.

— Φίλοι μου, εἶπεν ὁ Βετόβεν, εἶμαι δυστυχέστατος μὴ δυνάμενος νὰ μετᾶσχω τῆς χαρᾶς σας, διότι καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ τὴν μουσι-

κὴν· ἀλλὰ, ὡς παρατηρήσατε, εἶμαι εἰς τοιοῦτον βαθμὸν κωφός, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ ἀκούσω οὐδ' ἕνα ἤχον. Δότε μοι, παρακαλῶ, νὰ ἀναγνώσω τὴν μουσικὴν αὐτὴν ἣτις σας προξενεῖ τόσον ζωηρὰν καὶ γλυκεῖαν συγκίνησιν.

Ἐλαβε τὸ τετράδιον, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσκοτίσθησαν, ἡ ἀναπνοή του διεκόπη καὶ τὸ τετράδιον κατέπεσεν ἀπὸ τῶν χειρῶν του καὶ ἔκλαυσε. Διότι ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἐξετέλουν οἱ χωρικοὶ καὶ ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐνθουσιῶν, ἦτο τὸ «allegretto» τῆς εἰς li συμφωνίας τοῦ Βετόβεν.

Ὅλη ἡ οἰκογένεια συνηθροίσθη πέριξ αὐτοῦ καὶ διὰ νευμάτων ἐξέφραζον πάντες τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν περιέργειάν των. Ἐπὶ τινὰς ἔτι ἀκόμη στιγμᾶς σπασμωδικοὶ λυγμοὶ δὲν τὸν ἄφινον νὰ λαλήσῃ· ἔπειτα δὲ εἶπεν· «εἶμαι ὁ Βετόβεν». Τότε ἀπεκαλύφθησαν καὶ προσέκλιναν σιωπηλοὶ καὶ μετὰ σεβασμοῦ ὁ Βετόβεν τοὺς ἐξέτεινε τὰς χεῖρας, ἐκεῖνοι δὲ τὰς ἔθλιβον καὶ τὰς ἠσπάζοντο, ἐννοοῦντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ μεταξὺ αὐτῶν εὐρισκόμενος ἦτο καὶ «βασιλέως ὑπέρτερος». Καὶ τὸν ἐθεώρουν θελόγοντες· νὰ ἴδωσι τοὺς χαρακτηριστῆρας του καὶ ἀνακαλύψωσιν ἐπ' αὐτῶν τὸν τύπον τῆς μεγαλοφυΐας, τὸν φωτεινὸν τῆς δόξης στέφανον περὶ τὸ πρόσωπόν του.

Ὁ Βετόβεν ἐξέτεινε τὸν βραχίονα καὶ τὸν ἠσπάσθησαν, ὁ πατὴρ, ἡ μήτηρ, ἡ κόρη καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ τῆς. Ἐπειτα αἴφνης ἠγέρθη, ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκώμβαλου, ἐνευσεν εἰς τοὺς τρεῖς νέους νὰ ἀναλάβωσι τὰ ὄργανά των, καὶ ἐξέτέλεσεν αὐτῆς τὸ ἀριστοῦργημα του ἐκεῖνο. Ἦσαν ὅλοι ὡς μία ψυχὴ, καὶ ἠκροῶντο ἐν ἐκστάσει, διότι οὐδέποτε μουσικῇ ὑπῆρξεν ὠραιοτέρα οὔτε ἐξετελέσθη ἀκριβέστερον.

Ὁ Βετόβεν ἔμεινε πρὸ τοῦ κλειδοκώμβαλου αὐτοσχεδιάζων ἄσματα εὐδαιμονίας, ἄσματα εὐχαριστήρια πρὸς τὸν Θεὸν, μουσικὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἄλλοτε ἐπὶ τῆς ζωῆς του εἶχε συνθέσει. Οὕτω δὲ παρῆλθε μέγα μέρος τῆς νυκτός. Ἀλλ' οἱ φθόγγοι ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι τοῦ Βετόβεν φθόγγου.

Ὁ οἰκοδεσπότης τὸν ἠνάγκασε νὰ δεχθῇ τὴν κλίνην του, ἀλλὰ τὴν νύκτα ὁ Βετόβεν εἶχε πυρετὸν ἠγέρθη καὶ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην ἀέρος· ἐξῆλθε γυμνόπους εἰς τὴν πεδιάδα. Καὶ ἡ φύσις ὁμοίως ἐξέπεμπε τότε μεγαλοπρεπῆ ἀρμονίαν· ὁ ἄνεμος ἔσειε τοὺς κλάδους καὶ οἱ κλάδοι συνεκρούοντο πρὸς ἀλλήλους, ἡ εἰσέδυσεν εἰς τὰς δεινδοστοιχίας ἡ περιεδιναῖτο μαινόμενος καὶ κατασυντρίβων πᾶν τὸ προστυχόν. Τοιαύτης οὔσης τῆς νυκτός ὁ Βετόβεν ἐπλανᾶτο πολλὴν ὥραν ἔξω, καὶ ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν φιλοξενουσαν αὐτὸν οἰκίαν ἦτο παγωμένος. Προσεκάλεσαν ἱατρὸν ἐκ Βιέννης, ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς πρὸς θεραπείαν τῆς νόσου προσπαθείας, ὁ ἱα-

πρὸς μετὰ δύο ἡμέρας ἐδήλωσεν ὅτι ὁ Βετόβεν ἦν ἀποθάνη. Καὶ ὄντως ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν ἡ ζωὴ τὸν ἐγκατέλειπεν. Ἐνῶ ἐψυχορράγει ἐπὶ τῆς κλίνης του, εἰσῆλθεν ἄνθρωπός τις. Ἦτο δὲ ὁ Χοῦμμελ, ὁ Χοῦμμελ ὁ παλαιός, ὁ μόνος φίλος του. Εἶχε μάθει τὴν ἀσθένειαν τοῦ Βετόβεν καὶ ἤρχετο νὰ τὸν περιποιηθῆ καὶ νὰ τῷ δώσῃ χρῆματα ἄλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Ὁ Βετόβεν δὲν ἐλάλει, καὶ μόνον βλέμμα εὐγνωμοσύνης ἠδυνήθη ν' ἀπευθίῃ πρὸς τὸν Χοῦμμελ.

Ὁ Χοῦμμελ ἐκλινεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ κέρατος, διὰ τοῦ ποίου ἠδύνατο ὁ Βετόβεν νὰ ἀκούῃ λέξεις τινὰς δυνατὰ προφερομένας, τῷ ἐξέφρασε τὴν θλίψιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο βλέπων αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει. Ὁ Βετόβεν ἐφάνη ζωογονούμενος, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐλαμψαν καὶ εἶπε·

— Δὲν εἶναι ἀλήθεια, Χοῦμμελ, ὅτι ἡμῖν καὶ ἐγὼ κάτι τι; Αὐταὶ ἦσαν αἱ τελευταῖαι του λέξεις· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του προσηλόθησαν· τὸ στόμα του διεστάλη ὀλίγον καὶ ἡ ζωὴ ἀπέπτη.¹

Δ. Π. Α.

ΠΕΡΙΒΟΗΤΟΙ ΓΑΣΤΡΟΛΑΤΡΑΙ

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ περιβόητοι ἐγένοντο ἐπὶ γαστρολατρείᾳ οἱ τρεῖς Ἀπίκιοι, πάντων δὲ περιφημώτατος ὁ δεύτερος, ἐπὶ Αὐγούστου καὶ Τιβερίου ἀκμάσας. Συνέγραψε, λέγουσι, καὶ πόνημα περὶ μαγειρικῆς, καὶ τοσοῦτω περὶ τὰ τοιαῦτα κατέστη ἐντριβής, ὥστε ἐξ αὐτοῦ «πλακούντων γένη πολλὰ ἀπίκια ὀνομάζεται», καθὰ λέγει ὁ Ἀθήναιος, ὡς σήμερον τὰ *sabaquen* ἐνθυμίζουσι τὸν εὐφυᾶ συγγραφέα τῆς «Φυσιολογίας τῆς γεύσεως,» οὗτινος φέρουσι τὸ ὄνομα. Ὁ πλουσιώτατος Ῥωμαῖος τρυφητῆς διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν Μιντούρναϊς τῆς Καμπανίας ἐσθίων πολυτελεῖς καρίδας, αἵτινες «γίνονται αὐτόθι ὑπὲρ τε τὰς ἐν Σμύρῃν μέγισται καὶ τοῦς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀστακούς.» Ἀκούσας ὅμως ὅτι κατὰ τὴν Λιβύην ὑπάρχουσιν ἔτι μεγαλειότεραι, ἐξέπλευσε πικρευθὺς «οὐδ' ἀναμείνας μίαν ἡμέραν.» Πολλὰς ὑπέστη κατὰ τὸν πλοῦν κακουχίας, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἔτι προσορμισθῆ εἰς τὸν τόπον ἢ ταχύπτερος Φήμη εἶχεν ἤδη προαναγγεῖλαι εἰς τοὺς ἄλιεῖς τὴν ἔλευσιν τοιοῦτου πελάτου, διὸ καὶ «προσπλεύσαντες προσήνεγκον αὐτῷ τὰς καλλίστας καρίδας.»

— Δὲν ἔχετε μεγαλειτέρας; ἠρώτησεν ὁ Ἀπίκιος τοὺς ἄλιεῖς, παρατηρῶν αὐτὰς μετὰ βλέμματος περιφρονητικοῦ.

— Ὅχι, ἐξοχώτατε· δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσι μεγαλειότεραι.

— Τότε πίσω! εἶπε πρὸς τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου. Καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἰταλίαν χωρὶς οὐδὲν κἄν τῇ γῆ νὰ προσπελάσῃ.

Ἡμέραν δὲ τινα ἐνθυμηθεῖς ὅτι πολλὰ εἶχε χρῆν, χρυσὸν δὲ ὀλίγον, μετεπέμψατο παρ' αὐτῷ τὸν ταμίαν του.

— Πόσα χρήματα μᾶς μένουν; ἠρώτησεν ὁ Ἀπίκιος.

— Διακόσαιο πεντήκοντα χιλιάδες δραχμῶν, ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ Ταμίαις.

— Μόνον;

— Μόνον.

— Ἐχει καλῶς.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ Ἀπίκιος ἀπεχειρήτευσεν διὰ παντὸς τὰς καρίδας, πίνων δηλητήριον ἀντὶ φαλκερνεῖου διότι δὲν ἠδύνατο πλέον διὰ τοῦ γλιέσχρου ἐκείνου ποσοῦ νὰ θύῃ εὐπρεπῶς τῇ θεᾷ του. . .

Θέλετε δὲ γαστρομάρτυρας καὶ παρὰ νεωτέρους; Ἐνθυμήθητε τὸν οἰκονόμον (*maitre d'hotel*) τοῦ πρίγκιπος Κονδῆ, τὸν περιβόητον Βατέλ. Ὁ πρίγκιψ εἰστία ποτὲ κατὰ τὸ 1671 ἐν τῇ ἐν Σιαντιγὺ λαμπρῇ αὐτοῦ ἐπαύλει τὸν τρυφηλῆς μνήμης βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβικὸν τὸν 16'. Τὰ πάντα εἰσιν ἔτοιμα, μόνον οἱ ἰχθύες καουστεροῦσιν. Ὁ Βατέλ περιμένει, ἀλλ' οἱ ἰχθύες δὲν ἔρχονται. Ὁ Βατέλ ἄρχεται ἀδμηρῶν, ἰχθύες δὲν φαίνονται. Ὁ Βατέλ κλαίει καὶ ὀδύρεται, φωνάζει, κραυγάζει, οἱ ἰχθύες δὲν ἀποκρίνονται. Ὁ Βατέλ ἀπελπίζεται, οἱ ἰχθύες δὲν ἐμφανίζονται. Ὁ Βατέλ κόπτεται τὸν λαμῖόν του, καὶ οἱ ἰχθύες καταφθάνουσι.

Βασιλικὴ τράπεζα ἄνευ ἰχθύων οὐδαμοῦ ἠκούσθη· ἠδύνατο λοιπὸν ὁ τάλας οἰκονόμος νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τοιοῦτον αἴσχρον! . . . Αἱ τελευταῖαι λέξεις του ἦσαν «*et la marée qui n'arrive pas!* . . .»

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀπίκιος καὶ ὁ Βατέλ ἐνεγράφησαν μεταξὺ τῶν μαρτύρων τῆς γαστρῆς, ὁ πρὸ αὐτῶν ἀκμάσας Λούκουλλος ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ὁ μέγας αὐτῆς ποντίφιξ. Ἀλλὰ τίς ὁ Λούκουλλος οὗτος; ἕνας ἐξακουστός φαγάς, ὃ ἀποκρίθη βεβαίως ὁ ἀναγνώστης. Καὶ ὅμως ὁ φαγάς οὗτος διέπρεψεν ἐπὶ στρατηγικῇ καὶ πολιτείᾳ· ἐνίκησε κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν τὸν Μιθριδάτην, καὶ ἡ πρὸς τοῦς ἠττημένους λαοὺς αὐτοῦ πολιτεία ἐλέγγχει ἄνδρα ἤτιον καὶ συνετόν. Ἐκαλλιέργει τὰ γράμματα καὶ ἐπροστάτευε τοὺς καλλιτέχνας, συνέγραψε μάλιστα καὶ ἑλληνιστὶ τὴν τοῦ μαρσικοῦ πολέμου ἱστορίαν, ἧς μνημονεύει ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ὃν παραβάλλει πρὸς τὸν τοῦ Κίμωνος. Εἶχε λαμπρὰν παρὰ τῷ Τούσκλῳ ἔπαυλιν ἣν ἀπθηνάτισεν ὁ Κικέρων, ἐν ἧ πίνакες, ἀγάλματα, καλλιτεχνήματα, καὶ ὅ,τι δύναται νὰ τέρψῃ καὶ εὐφράνῃ τὴν ὕρασιν, πρὸς δὲ καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην τοῖς πᾶσι προσιτήν. Πικραιτηθεῖς δὲ τῶν τῆς πολιτείας κατόκει ἐν τῇ ἐπαύλει, ἀναγινώσκων κατὰ προτίμησιν τὸν Ξενοφῶντα, ἀναστροφόμενος τοῖς φιλοσόφοις καὶ πολυτελῶς ἐστιῶν τοὺς προσερχο-